Жорстоке поводження з дитиною, визначення, причини, прояви, наслідки, відповідальність, основні терміни щодо жорстокого поводження та насильства відносно дитини

Що таке жорстоке поводження з дитиною.

Жорстоке поводження з дитиною – будь які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою її експлуатації з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини (ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»).

Що відноситься до жорстокого поводження, насильства щодо дитини.

- будь-як форма рабства, продаж дітей та торгівля ними, примусова праця;
- Використання або пропонування дитини для зайняття проституцією, виробництва творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм, інших предметів порнографічного характеру;
- робота, яка може заподіяти шкоду фізичному або психічному здоров'ю;
- використання (втягнення) дитини в жебрацтво;
- втягнення дитини у злочинну діяльність, залучення її до вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин;
- дитина стала очевидцем злочину проти життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи, статевої недоторканності особи;
- домашнє насильство, внаслідок якого дитина постраждала або стала його свідком (очевидцем);
- вчинення булінгу (цькування) стосовно дитини;
- вчинення булінгу (цькування) дитиною;
- незабезпечення дитини належним харчуванням, необхідною медичною допомогою, відповідним для її віку доглядом.

Основні терміни щодо жорстокого поводження та насильства відносно дитини.

Дитина – особа до досягнення нею повноліття (18 років).

Малолітня дитина – дитина до досягнення нею 14 років.

Неповнолітня дитина – дитина у віці від 14 до 18 років.

(ст.6 Сімейного Кодексу України)

Право дітей на захист від усіх форм насильства гарантується статтями 28, 52 Конституції України відповідно до яких ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому нелюдському або такому, що принижує його гідність поводженню і покаранню, а будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Дитина, яка постраждала від домашнього насильства – особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»).

Дитина-кривдник – особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»).

Зґвалтування – вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних з вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (зґвалтування).

Сексуальне насильство – вчинення будь-яких дій сексуального характеру, не пов'язаних з проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи.
Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку – вчинення повнолітньою особою дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, з використанням геніталій, іншого органу чи частини тіла або будь-якого предмета.
Розбещення неповнолітніх – вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку (оголення статевих органів винної або потерпілої особи, мацання їх, інші непристойні дотики, які викликають статеве збудження, навчання онанізму, вчинення у присутності потерпілого статевого акту, акту онанізму, задоволення статевої пристрасті неприродним способом, схилення або примушення потерпілих до вчинення певних сексуальних дій між собою або щодо винного тощо).
Домагання дитини для сексуальних цілей – пропозиція зустрічі, зроблена повнолітньою особою, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, особі, яка не досягла шістнадцятирічного віку, з метою вчинення стосовно неї будь-яких дій сексуального характеру або розпусних дій, у разі якщо після такої пропозиції було вчинено хоча б одну дію, спрямовану на те, щоб така зустріч відбулася.
Дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів – дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні (стаття 1 Закону України "Про охорону дитинства").
Причини, прояви та наслідки жорстокого поводження, домашнього насильства щодо дитини
Причини вчинення жорстокого поводження, домашнього насильства щодо дитини:

- особистісні якості батьків (агресивність, авторитарність);
- відсутність у батьків позитивного прикладу поводження з дітьми;
- фізичні чи психічні вади батьків (розумова відсталість, психічні захворювання тощо);
- невміння виховувати дітей, незнання своїх прав та обов'язків щодо дітей, відсутність почуття відповідальності за них, незнання прав та потреб дітей;
- невміння долати сімейні та життєві кризи, відсутність самореалізації;
- недостатня соціалізація батьків;
- нерозуміння цінності дитини;
- нерозуміння батьками своєрідності особистісного розвитку дитини;
- неприйняття дорослими дитячої індивідуальності;
- невідповідність вимог і очікувань батьків можливостям і потребам дітей;
- невідповідність виховання в різні вікові періоди;
- непослідовність у взаєминах дорослих і дітей;
- неузгодженість змісту, цілей і засобів виховання між батьками.

Причинами жорстокого поводження з дітьми в дитячих установах, школах, проміж дітей є:

- невміння вчителів будувати демократичні стосунки з дітьми, ефективно спілкуватися, вирішувати конфлікти конструктивним шляхом;
- низький рівень професійної етики;
- звичка до команд, які полегшують реалізацію професійних завдань в найкоротший час, але посилюють авторитарність педагогів, ігнорування прав і потреб окремої дитини;

- звичка до позиції «учитель(-ка)-дитина» (суб’єкт-об’єктних стосунків) і зловживання цією позицією;
- професійне «вигоряння» педагогів тощо.

Причини домашнього насильства щодо дитини:

- соціальні (напруження, конфлікти, пропагування насильства в суспільстві);
- економічні (матеріальні; відсутність гідних умов життя, умов для працевлаштування; економічна залежність; безробіття);
- психологічні (стереотипи поведінки);
- педагогічні (відсутність культури поведінки – правової, моральної, громадянської, естетичної, економічної, трудової);
- соціально-педагогічні (відсутність усвідомленого батьківства, позитивної моделі сімейного життя на засадах ґендерної рівності, сімейного виховання на основі прав дитини);
- правові (насильство як внутрішньо сімейна проблема, а не негативне суспільне явище, недостатня правова свідомість);
- політичні (недостатній пріоритет проблем сім’ї та ґендерної рівності; увага до материнства й дитинства, а не до сім’ї загалом; брак уваги до батьківства, чоловіків).

Наслідки жорстоко поводження з дитиною.

Розрізняють наближені та віддалені наслідки жорстокого поводження щодо дітей.

Наближені наслідки:

- фізичні травми ушкодження
- блювота
- головний біль
- втрата свідомості
- психічні порушення
- агресії до інших
- втеча
- загальмованості
- байдужість
- страх
- тривога
- гнів

Віддалені наслідки:

- порушення фізичного і психічного розвитку;
  соматичні захворювання;
- особистісні та емоційні порушення;
- соціальні наслідки;
- затримка фізичного і нервово-психічного розвитку;
- відставання у рості, масі;
- гігієнічна занедбаність;
- ожиріння чи, навпаки, різка втрата ваги;
- заїкання, енурез.

Відповідальність за вчинення насильства відносно дитини.

- Адміністративна
- Кримінальна
- Цивільно-правова